

udal g. Rapoc ter šel kot kandidat na volišče meštarit s Schmittom pa pri vsem tem ni ne enega glasa mogel pridobiti, v tem ko je narodni kandidat 27 glasov imel. Kdo je branil volilcem Rapocu glase dati? Nihče ne; in ko bi res bilo, kar ljubljanska sfinks govori, da namreč ljudstvo duhovnika za poslanca imeti noče, bi ta ne enega glasu ne bil dobil, Rapoc bi pa bil moral večino imeti.

Nam je torej ta volitev vse kaj druga pokazala, kakor pa ljubljanski sfinksi, da namreč po njej omamljeni liberalni politikarji rajši vspeh volitev v očitno nevarnost spravijo, kakor bi kedaj dopustili, da se izvoli duhovnik! In da je oseba g. dra. Šuca zgolj pretveza bila, kaže to, da so tudi proti g. Kosarju v breškem okraju zavratno delali in sami zakrivilili, da je bil nemškutar izvoljen. In naj bi duhovnik, ki v domoljubju in po svojih zmožnostih stokrat presega liberalne kričače, kandidiral, ga bodo vendar spodkopavali samo zato, ker je duhovnik. Pri vsem tem se pa drzne ljubljanska sfinks trditi, da so — duhovniki krivi, da je zmagal nemčur! Le sfinks je tega posredno kriva, ker hujska ljudstvo zoper duhovnike in pobija s tem zaupanje in vpliv narodnih duhovnikov pri ljudstvu, katero ne more poznati spletek, od sfinksi nastavljenih.

Kde je torej „politična omika?“ Ali pri sfinksi, ki s hujskanjem in psovanjem duhovnikov ruši močni steber narodnosti med ljudstvom, ki vdiha v enomer in prav potuhнено svojim in neskušeni mladeži črt in sovraštvo do duhovenstva in cerkve, ter napada zdaj tega zdaj onega slovenskih poštenjakov, — ali pa pri onih, katerim je res narodna stvar pri srcu ter so tudi zato kat. cerkvi udani, ker so živo prepričani, da liberalizem državo in rodovine razdeva, da nema slov. narod od nemško-liberalne stranke ničesar dobrega pričakovati, marveč edino le od konservativne federalistične avstrijske stranke. —

Na kateri strani je torej prava „politična omika?“

Gospodarske stvari.

Poduk o založnicah.

Da je dnar dan danes velika moč, ter se brez dnarja nič opraviti ne da, to vsakdo ve. Kakor pri posamesnem človeku le malo zda, ako mora vse sam delati in svoje moči na vse strani razdeljevati, tako je tudi pri dnarju, ako je raztrošen; pri enem in drugem morajo biti moči združene, ako se hoče kaj zdatnega doseči. Dnar nabirati, je namen blagajnic, naj si bodo že hranilnice, založnice ali kakoršne si bodo druge banke; zbrani denar pa rabiti, iz njega zopet denar ali kake druge dнарne vrednosti pridobiti, to je naloga občinstva ali ljudstva. Blagajnice

ali njih društveniki in zastopniki imajo torej gledé gospodarstvenega napredka in občnega blagostanja istih zaslug kakor oni, ki se, bodi si na polju ali v tovarnicah, bodi si s knjigami ali spisovanjem trudijo, da bi izpeljali zopet novih stvari, ki so po svoji lastnosti ali dobroti večje ali manjše dнарne vrednosti.

Dnar pod popolno varnostjo zbirati, da si potem društveniki ž njim pri raznih prilikah pomagajo, je namen založnic. Ker so društveniki drug za drugega zavezani, si pridobi tako društvo veliko zaupanja pri ljudstvu, nihče ne posojuje več rad posamesniku dnarja, ker je ves njegov kredit navezan na njegovo življenje ali na kake druge nestanovitne vrednosti, za katerih obstanek od danes do jutre ne more nihče poročstva dati. — Ali društvo živi, čeravno posamesni udje odmirajo; ono lahko napreduje, akoravno tu pa tam kateri ud tudi propade. — Kar tedaj posamen človek doseči ne more, doseza društvo, ki svojim udom lahko po vse drugih potih in bolje pomaga, kot posamesniki ali pa celó oderuhi!

Dnarja na svetu ne manjka. Državne oblasti so obvezane za to skrbeti, da se za denar vrednosti pridobljenih reči zamenjajo; ali denar ni v vseh rokah nikoli enako razdeljen, bi tudi prav ne bilo, ko bi se pri poedinih preveč kopičil; zato so postali posebni kreditni zavodi (instituti), ki se, kakor sem že omenil, edino s tem pečajo, da dnar med ljudstvom zbirajo in širijo, in so torej ljudstvu, med katerim se ustanovijo, na veliko korist, se ve da bolje tistim, ki so bliže njih, iz česar pa dalje sledi, da je dobro, ako se takih dnarnih zavodov razmerno več med ljudstvom ustanovi. Kolikokrat bi si človek lahko brž pomagal, ko bi dnar ravno pri rokah imel; ker ga pa nima, ni samo on na zgubi, marveč tudi vsi tisti, med ktere bi bil denar po kupčiji in drugih plačilih za opravljena dela prišel.

Zraven dnarnih zavodov postanejo pa lahko še druga društva, bodi si kmetijska ali obrtnijska itd., ki potem po različnih potih in na različni način s pomočjo dnarja pridelujejo in izgotavljajo mnogo za živež ali drugo človeško porabo potrebnih in koristnih reči. Glejte, v Ljutomeru so se nekteri društveniki zedinili, da si omislijo mlatilnico na par, po kateri bode zdaj, ko so delalne moči začele tako drage postajati, kmetovalcem bližnje okolice veliko pomagano. In takih in enakih podvzetij še se lahko mnogo izpelje, ako je denarja kje vzeti.

Pri vsem tem pa, da denarni zavod — založnica ali posojilnica ali hranilnica — ljudstvu mnogo in na vse strani pomaga, ne pride sam v škodo, marveč ume tudi za se dobro skrbeti. Da to zopet v izgledu pokažem, obračam pozornost bralcev na Ljutomer, kder založnica že dalj časa deluje. Iz položenega in potrjenega računa se vidi, da je društvo vse svoje stroške in davke,

kar znaša vkupaj 262 glđ. 78 kr., po svojem gospodarstvu pokrilo ali založilo; da je še v rezervni fond 597 glđ. 69 kr. položilo, da si je priskrbelo pohištva in drugih za opravilstvo potrebnih reči v vrednosti od 428 glđ. 55 kr., in si še vrh vsega tega prihranilo 900 glđ., in to vse v razmerno kratkem času, to je od 15. sept. 1872 do 31. dec. 1873. Poslednjih 900 fl. bi se zamoglo med društvenike razdeliti; ker so pa odborniki ves svoj trud in čas društvu žrtvovali,*) ne zahtevajo društveniki deleža, in se tudi svota teh 900 glđ. v pospeh kakega občno koristnega namena zamore porabiti. Tedaj dragi rojaki, na delo! Neugodne politične razmere naj Vas ne motijo, cilj in konec bodi vsem eden: blagor národa!

J. Kukovec.

(Dalje prihodnjč.)

*) To je domoljubje, ne pa hujskanje zoper duhovnike in cerkev, kar zamore vsak zaplotnik, če najde lista, ki nja liberalne smeti občinstvu poklada. Vredn.

Kmetijski stroji, njih dejanska korist in poraba. V.

Clayton in Shuttleworth-ova parna mlatilnica.

Parna mlatilnica je med vsemi najpripravnija, ker se z njo za razmerno najnižje stroške največ prihraniti da. Priporočati je onim, ki pridelujejo precej veliko žita. Naj pa nihče ne misli, da je parna mlatilnica preumetna stvar in težko za rabiti. Z vsakim strojem dobi namreč kupec tudi kratek návod v posebni knjižici, iz ktere se brž nauči, kako da se stroj rabi. Posamesni deli vse mašine imajo tudi posebne številke, da lastniku, če se kateri del zliže ali poškodje, druga ni treba, kakor da po številki v fabriki popravo naroči. Ni torej treba ne stroja v popraviljanje pošiljati, niti ne mašinstov na pomoč klicati.

Naslíkani podobi kažejo fig. I. parni voz (lokomobil) in fig. II. mlatilnico. Oba stroja imata kolesa, da se kakor vsak drugi voz s konji ali voli prevažata iz mesta na mesto.

Góri imenovana fabrika dela parne mlatilnice z dvojno čistilnico (Putzwerk), z odbiralnim valjarjem (Sortircylinder) ali tudi brez njega; potem z enojno čistilnico brez odbiralnega valjarja, parne vozove pa, ki toliko premorejo kot 4 do 20 konj.

Mlatilnica z dvojno čistilnico in z odbiralnim valjarjem je najbolj dovršena. Ena čistilnica je poprek ravno nad vsipalnicami, iz kterih se žito v nastavljene vreče (žaklje) vsipava. Sita, ležeča drugo nad drugim, se dajo spreminjati; klopotec (Windflügel) pa veje zmlat proti sitom. Odbiralni, patentirani valjar izločuje zrnje po nja velikosti in teži.

Parni voz je po razmeri mlatilnice vravnán. Če popada mlatilo (Trommel) snopje 4 čevlje na široko, je treba parovoza zmožnega za 6 konj, pri 4½ čevlja širokem mlatilu zmožnega za 8 konj, pri 5 čevljev širokem mlatilu pa zmožnega za 10 konj.

Mlatilnica brez odbiralnika se ve, da zrnja ne izločuje, na kar se tudi v naših krajih toliko ne gleda; je pa tudi kakor prej popisana trojne velikosti s parovozí trojne vrstne: za 5, 8 in 10 konj zmožnosti. — Za gospodarstva srednje vrste se delajo mlatilnice z eno čistilnico in s parovozom za 4 konje zmožnim, ter se z njo v 10 urah čisto lahko 130 vaganov žita zmlati.

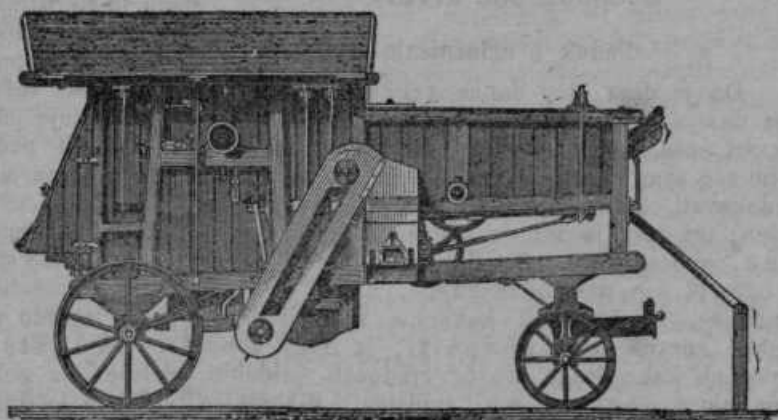
Z mlatilnico, ki ima odbiralni valjar in parovoz za 8 konj zmožen, se v istem času zmlati 300 vaganov pšenice, 500 vaganov rži in veliko več še ovsá; mlatilnica brez odbiralnega valjarja opravi še pa več na dan. Vse popisane parne mlatilnice imajo vsipalnice (Einsackung), po kterih gre čisto zrnje v vreče, da jih kar lahko spraviš na voz in odpelješ na trg.

Zastran parovoza je še omeniti, da se tudi za druge dela prav dobro porabiti da: pri žagah, mlinih, vodovlakih alj pumpah, kot vitalo ali vlak tudi pri rudokopih itd., toraj tudi tačas lahko služi, kadar za mlatiti ni.

Ni torej dvoma, da so parne mlatilnice za one srenje in posestnike, ki precej veliko žita pridelujejo, prav koristne in — dobra glavnicá, kar

Fig. II. mlatilnica.

Fig. I. parni voz
(lokomobil.)

naj pojasni naslednji izgled: Parovoz za 4 konje zmožnosti z mlatilnico vred stane loco Maribor 3800 gld. S tem strojem zmlati in očisti se v 10 urah 130 vaganov žita. Če torej lastnik take mlatilnice za mlačenje tujega žita le vsak 12. vagan kot plačilo si všteje, dobi v 10 urah nad 10 vaganov žita! Vzemimo vagan poprek le po 4 gl., je zaslužil v 10 urah nad 40 gld. Stroški pri delu z mašino in nje sporaba (na več let namreč razdeljena) znašajo k večjemu 14 gld. na dan, torej ima lastnik mlatilnice za delo desetih ur nad 26 gld. čistega dobička. Če se v letu le 50krat po 10 ur mlati, znaša čisti dobiček nad 1000 gld. In to je lahko mogoče, ker se parovoz z mlatilnico od vesi do vesi, od posestnika k posestniku s konji in voli prevažati da.

Pri tej priliki tudi naznanjamo, da prevzame vodstvo zaloge angleških kmetijskih strojev v Mariboru, graškem predmestju štev. 91 postavljane vsakovrstnih strojev in njih popolno vredbo proti poročtvu, n. pr. mlinov s čistilnicami, žag za dilje, brusnih mlinov, fužinskih kladev (samokovov) itd., bodi si s parom ali na vodó, ter ima v ta namen posebnih zvedenih mašinistov. (Se nadaljuje.)

Kaj je storiti v vinogradu po mrazu?

Gledé tega posla odločuje z jedne strani način rezanja, ki je v navadi, z druge strani pa stopnja razvitka, v katerem je mraz na vinograd padel. Kar se tega razvitka tiče, moremo omeniti, da so nam vinogradi k sreči še malo pognali bili, ko jih je letošnji mraz zadel.

Kdar mraz še ne jake in slabe trsove mladike popari kakor letos, ter še niso začenjale v les iti, takrat se mladje osuši in ospe, ko ga nekoliko ur pozneje solnce ogreje! Vsled tega je v krajih, kjer se reže na glavo (Kopfschnitt), odveč, da vinogradnik še kaj stori; kajti pri nekoliko ugodnejšem vremenu, kakoršnega pa letos žalibog ne moremo učkati, poganjale bodo v kratkem času nove mladike iz krmeljev ali spečih očes (schlafendes Auge), ki se na trsu nahajajo, in bodo nadomestile one mladike, ki jih je mraz uničil.

Lanskega leta je zadel nekoliko dni pozneje kakor letos mraz največi del vinogradov po Hrvaškem in Slavonskem, pa so kljubu temu imeli še precej dobro bratev, ker so pognavši krmelji namesto ozeblega mladja nove mladike pognali, ki so dobro rodile.

Kjer pa je dolga rez, ktere si bodi vrste v navadi kakor v naših vinogradih, tam se priporoča, kedar je na rezniku (Zapfen) ali na dolgo rezani lozi vse mladje pozeblo, da se reznik ali loza odreže, da se tako dobijo ali nove rodne mladike iz spodnjih očes, ali saj zdrava loza za prihodnje leto.

Kjer so pa na rezniku ali na lozi na dolgo

rezani samo nektera očesa pozebla, ni treba seveda podrezovati, ker se tu po pravici moremo nadjati, da bode močnejši razvitek in večja rodovitnost nepoškodovanih mladik nadomestila to, kar je mraz pokončal.

Iz „Zagreb. Gosp. Lista“.

Dopisi.

Iz mariborske okolice. (Konec.) Nasledki Seidlnove nasilnosti so, da zdaj kamška srenja nima domačih mož, ki bi jo zastopali. „Slovenski Gospodar“ je po srenjskih volitvah resnico povedal, da naj v kamški srenji mariborski odborniki hodijo po raboti in patroli. — Kedar pridejo važne reči na vrsto, ni nikogar, ki bi bil za rabo. Za patrolo se naprosijo navadno ljudje, ktere klateži za norec imajo. Za pregledovanje pozebljih vinogradov še srenjski pisac skoro nobenega ni dobil. Prišel je po nekega „lonarja“, ki ni posestnik, tudi odbornik ne, in ga ponižno prosil, da naj gre z njim na „obšacengo“ vinogradov. Narodnjak P. na to pravi: „V Mariboru jih imate pet, ki ste jih v odbor volili, naj gredó zdaj!“ Pisac odgovori, da ti stvari ne umejo. „No“ — mu P. odvrne — „tako ste pa vendar prave srenjske zastopnike izvolili, če škode po mrazu in slani ne poznajo!“ — Na to vlovi pisac nekega zapriseženega „šacmana“, ki gre z njim, pa manjka še mu tretji. Obadva gresta k Seidlnovemu namestniku in ga hočeta seboj imeti, a ta se hudaje in reče, da ne gre. Pisaču je bilo te sitnobe odveč in odgovori resno, da pač mora odpisati okrajnemu glavarstvu, da nihčer ni hotel iti na „obšacengo“, (cenitev). Da to srमतno poročilo do glavarstva ni šlo, pripisati je nekemu čevljarju, ki je naposled vendar čast nevidnega zastopa rešil in na cenitev šel.

Taka se godi v srenji, ki se je toliko let nemškemu naseljencu strahovati dala, iz strahú vse srenjske zadeve njemu prepustila in njegovim mariborskim prijateljem! Kakor človek, ki je dolgo let vklenjen bil, slednjič hoditi več ne more, tako se godi srenjčanom, ktere samovolja enega človeka k nedejavnosti obsodi: ko bi imeli na lastne noge stopiti, ne morejo. Toda vse še zgubljeno ni! Ima še tudi Kameca nekaj vrlih mož, ki bodo srenjske posle lahko in srenji v večo korist opravljali kakor pa Seidl. Domačinov si izvolite ob prihodnjih volitvah, pa se bo vse lepo poravnalo!

Od sv. Križa senčne strani pri Slatini. Čeravno nas kakor druge Križevljane po dnevu pri jasnem nebu solnce obseva, smo vendar v drugem oziru v tako temni senci, da nas deželni šolski svét pri razdeljenju odbornikov za krajni šolski svét zavoljo velike senčne temote videl ni. — Kako to? Čujte čudno stvar!